NIEODPŁATNE USŁUGI
-POMOC PRAWNA
-PORADY OBYWATELSKIE
-MEDIACJA

sursum corda
STOWARZYSZENIE w grupie serca

e-poradnik edukacyjny

4/4 2024

POMOC OSOBOM OPUSZCZAJĄCYM ZAKŁAD KARNY

SPIS TREŚCI:

Wstęp 2

Praca jako element readaptacji społecznej 3

Nauczanie w trakcie odbywania kary 6

Zajęcia kulturalne, ruchowe i sportowe 8

Organizacje pomocowe 10

Ciekawostki 15

Podsumowanie 18

Bibliografia 18

WSTĘP

Proces readaptacji społecznej, osób opuszczających zakłady karne jest zagadnieniem niezwykle istotnym, podsumowującym cały proces resocjalizacji. W celu poprawnego zrozumienia, czym jest proces readaptacji społecznej, należy wyjaśnić, jaki jest jego cel. Głównym założeniem jest przystosowanie osadzonych do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie po odbyciu kary, pokazanie alternatywnej, społecznie akceptowalnej drogi, aby w jak największym stopniu zminimalizować powrót skazanego na tak zwaną „złą drogę".

Do fundamentalnych założeń należy także podniesienie świadomości społecznej. Skazani na długoletnie wyroki, po odbyciu kary, nie potrafią odnaleźć się w szybko zmieniającej się rzeczywistości i borykają się z różnymi problemami. Pobyt w zakładzie karnym powoduje m.in. rozpad relacji rodzinnych, utratę stałego miejsca zamieszkania czy zatrudnienia. Zajęcia prowadzone w zakładzie karnym pomagają lepiej uporać się z takimi problemami. Efektowny proces readaptacji jest także korzystny z punktu widzenia ekonomicznego, gdyż ogranicza koszty pomocy społecznej. Już w trakcie odbywania kary podejmowane są rożne kroki mające na celu zapobieganie powrotowi do przestępstw przez skazanych, poprzez m.in. podnoszenie kwalifikacji zawodowych, naukę czy możliwość uczestniczenia w terapii. W trakcie takich zajęć promowane są wartości, które mają na celu uświadomienie skazanym, że mogą prawidłowo funkcjonować w społeczeństwie, wybierając inną drogę niż przestępczość. Sam proces resocjalizacji, mimo iż odbywa się w warunkach izolacji, ma na celu odpowiednie przygotowanie skazanych do funkcjonowania już po odbyciu kary oraz wywarcie na nim wpływu, aby po jej zakończeniu, już bez nadzoru, dobrowolnie przestrzegali norm społecznych. Więźniowie po opuszczeniu zakładu karnego są negatywnie odbierani przez społeczeństwo, co dodatkowo zmniejsza ich szanse na legalne zatrudnienie.

Podsumowując, readaptacja społeczna jest procesem złożonym i wielopłaszczyznowym, ponieważ skazani borykają się z różnymi problemy. Należy zadbać o to, aby dostosować ją do indywidualnych potrzeb skazanych. Nie istnieje jedno narzędzie, które przyniesie zamierzony cel, dlatego działania podejmowane w zakładach karnych powinny być różnorodne, ukierunkowane nie tylko na podniesienie kompetencji zawodowych, ale także uwzględniające problemy skazanych, np. mieszkaniowe. Co istotne, należy także pamiętać o poszanowaniu praw skazanych. Udział w zajęciach jest całkowicie dobrowolny; nie ma mowy o przymusie. Działania te mają na celu przygotowanie skazanych do przyszłości, gdyż po opuszczeniu zakładu karnego będą mieli pełną swobodę w podejmowaniu decyzji dotyczących swojego życia. Tylko dobrowolny i świadomy udział w prowadzonych zajęciach może przynieść pożądany skutek.

PRACA JAKO ELEMENT READAPTACJI SPOŁECZNEJ

Praca jest jednym z kluczowych elementów ludzkiej egzystencji. Pełni wiele funkcji m.in. materialną. Przyczynia się do rozwoju osobistego czy jest wartością moralną.

Realia pracy w zakładzie karnym są jednak nieco inne. Praca ta ma służyć zmianie przyzwyczajeń skazanych, pokazaniu innej możliwości utrzymania się niż znana dotychczas droga przestępcza. Więźniowie poprzez zatrudnienie wykształcają także określone cechy, np. punktualności, staranności czy organizacji czasu pracy. Zarobkowa funkcja pracy, która znajduje potwierdzenie w art. 123 kodeksu karnego wykonawczego (dalej jako k.k.w.) pozwala na zaspokojenie podstawowych bieżących potrzeb więźniów, lecz także na wypełnienie zobowiązań finansowych wobec rodziny czy uregulowanie zadłużeń. Potwierdza to art. 122 par. 2 k.k.w.: „Pracę zapewnia się przede wszystkim skazanym zobowiązanym do świadczeń alimentacyjnych,

a także mającym szczególnie trudną sytuację materialną, osobistą lub rodzinną”. Praca pozwala także zminimalizować zachowania agresywne u więźniów czy zagospodarować więzienny czas. Przykładowo pod koniec grudnia 2022 r. zatrudnionych było niespełna 40 tysięcy skazanych - co stanowiło 63% wszystkich osadzonych. Nie oznacza to jednak, że każdy osadzony w zakładzie karnym będzie pracował. Oprócz sytuacji, gdy osadzony nie posiada wymaganych kompetencji do podjęcia pracy, istnieją także inne czynniki tj. związane z ryzykiem ucieczki czy agresywną postawą prezentowaną przez skazanych.

Co także warto zaznaczyć, praca w zakładzie karnym nie zawsze będzie płatna. Stanowi o tym art. 123a par 1 KKW: „Za pracę porządkowe oraz pomocnicze wykonywane na rzecz jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, a także za prace na cele społeczne na rzecz:

- samorządu terytorialnego,
- podmiotów, dla których organ gminy, powiatu lub województwa jest organem założycielskim,
- państwowych lub samorządowych jednostek organizacyjnych,
- spółek prawa handlowego z wyłącznym udziałem Skarbu państwa lub gminy, powiatu lub województwa.

W wymiarze nieprzekraczającym 90 godzin miesięcznie, skazanemu nie przysługuje wynagrodzenie

Kwestią wartą poruszenia jest społeczna niechęć do zatrudnienia osób skazanych. Nieliczne przedsiębiorstwa dają taką możliwość zarówno dla osób przebywających w zakładach karnych, jak i tych, które już odbyły wyroki. Rozwiązaniem problemu aktualnych osadzonych są przyzakładowe zakłady pracy, jednak ich liczba jest zdecydowanie niewystarczająca w porównaniu do liczby skazanych.

ZA NIEODPŁATNĄ PRACĘ SKAZANY MOŻE DOSTAĆ NAGRODĘ.

Podsumowując, praca w zakładzie karnym jest fundamentalną kwestią na drodze do readaptacji społecznej. To właśnie przez pracę można uzyskać najbardziej wymierne korzyści dla skazanego, zarówno materialne, jak i społeczne. Praca ukazuje skazanym inny model życia niż ten, który dotychczas znali oraz stanowi alternatywę dla przestępczej drogi.

NAUCZANIE W TRAKCIE ODBYWANIA KARY

Ustawodawca, kierując się chęcią podniesienia kwalifikacji zawodowych lub uzupełnienia wykształcenia więźniów ustanowił obowiązek nauczania w szkole podstawowej. Zdobycie wykształcenia, dodatkowych kompetencji jest niezwykle ważne na etapie przygotowania osadzonych do życia po opuszczeniu zakładu karnego. To właśnie brak wykształcenia, zmiany na rynku pracy, coraz większe oczekiwania potencjalnych pracodawców, którym byli skazani nie są w stanie sprostać, najczęściej przyczyniają się do powrotu skazanych na przestępczą drogę. Warto tutaj zaznaczyć, iż na sytuacje skazanych po odbyciu wyroków mają także wpływ czynniki społeczne, np. aktualna sytuacja na rynku pracy czy nastawienie społeczeństwa do byłych osadzonych, które najczęściej bywa negatywne. Zatem można wysnuć wniosek, iż na funkcjonowanie po odbyciu kary przez skazanego mają wpływ czynniki zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne. O zakresie nauczania w zakładach karnych stanowi art. 130 par. 1 KKW:
„W zakładach karnych prowadzi się nauczanie obowiązkowe w zakresie szkoły podstawowej, a także umożliwia się nauczanie w zakresie ponadpodstawowych i na kursach zawodowych. Zawodowe szkolenie kursowe może być w całości lub części odpłatne”. Ponadto, ustawodawca przyznaje pierwszeństwo określonej grupie skazanych,

stanowi o tym art. 130 par.3: „Pierwszeństwo w uzyskaniu możliwości objęcia nauczaniem w szkole podstawowej i na kursach zawodowych mają skazani, którzy nie mają wyuczonego zawodu albo po odbyciu kary nie będą mogli go wykonywać, a także nie ukończyli 21 roku życia”. Dodatkowo, skazani w ciężkiej sytuacji materialnej, niepozwalającej na zakup podręczników i innych pomocy naukowych, zostaną wyposażeni w takie artykuły (art. 130 par.4 k.k.w.). Przewidziano także wyjątkową sytuację, gdzie to zakład karny poniesie koszty związane z edukacją skazanego (art. 130 par.5 k.k.w.).
Mimo bardzo specyficznych warunków - nauczanie w izolacji nie odbiega programowo od nauczania w warunkach wolnościowych. Kadra pedagogiczna posiada takie same kompetencje zawodowe jak w szkołach zewnętrznych. Największym zainteresowaniem wśród skazanych cieszą się kursy zawodowe. Powołując się na dane podawane przez Służbę Więzienną w roku szkolnym 2019/2020 objętych nauczaniem było 4212 osadzonych, a w roku 2020/2021 – 4913 osadzonych, co stanowiło 5% ogólnej liczby. Mimo odczuwalnego nacisku ustawodawcy na edukację skazanych, pojawiły się wyłączenia (zgodnie z art. 131a KKW), kiedy dany skazany nie może korzystać z nauczania. Są to sytuacje, gdy m.in:

- zachowanie skazanego stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu;
- skazany odmawia uczęszczania do szkoły;
- opinia psychologiczna potwierdza niemożność spełnienia wymagań edukacyjnych u danego osadzonego;
- stan zdrowia skazanego uległ pogorszeniu uniemożliwiając tym samym uczestnictwo w zajęciach;
- nieuzyskanie promocji na wyższy semestr i brak możliwość ponownego powtarzania semestru.

Podsumowując, nauczanie w zakładach karnym jest bardzo ważnym, realnie wpływającym elementem całego procesu readaptacji i resocjalizacji. Poprzez pobieranie nauki skazani nie tylko mogą podnieść swoje kwalifikacje zawodowe i co za tym idzie swoje szanse na rynku pracy, ale także zmienić swój model życia na wolności. Nauka pomaga także, wyrobić w osadzonych określone cechy, np. poczucie obowiązku, terminowość czy sumienność. Taki model kształtowania skazanych przybliża ich do docelowego skutku, jakim jest posiadanie kompetencji zawodowych i znalezienie uczciwej pracy wolnościowej.

ZAJĘCIA KULTURALNE, RUCHOWE I SPORTOWE

Ustawodawca, aby jak najbardziej zminimalizować ryzyko zachowań negatywnych u skazanych odbywających karę, ustanowił szereg zajęć zarówno kulturalnych jak i fizycznych. Mimo odmiennej formy, wspomniane zajęcia również mają cel resocjalizacyjny i readaptacyjny. Poprzez udział w takich formach spędzania czasu w zakładzie, skazani wykształcają w sobie inne aktywności, niż dotychczas im znane. Skazani to często osoby ze środowisk patologicznych, niemających wcześniej jakiegokolwiek zetknięcia z kulturą czy sportem. Aktywności te powinny dążyć do zwiększenia poziomu kultury, a także przybliżyć wydarzenia dziejące się na wolności. Znajduje to odzwierciedlenie w przepisach prawnych, zgodnie z art. 135 par.1 k.k.w. w zakładach karnych stwarza się warunki odpowiedniego spędzania czasu wolnego. Dodatkowo w każdym zakładzie karnym prowadzi się wypożyczalnie książek i prasy dla skazanych oraz stwarza możliwość korzystania z urządzeń audiowizualnych w świetlicach i celach mieszkalnych, z zastrzeżeniem jednak, iż skazany nie może zakłócać porządku w zakładzie (art. 135 par. 2 k.k.w.). Również sam księgozbiór powinien zawierać obowiązkowe pozycje takie jak Konstytucja RP,

Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Europejskie Reguły Więzienne, a także kodeks karny, kodeks karny wykonawczy, kodeks postępowania karnego, kodeks rodzinny i opiekuńczy, kodeks cywilny. Obowiązujące aktualnie akty prawne cieszą się szczególnie dużym zainteresowaniem wśród więźniów.

Różnorodność takich zajęć pozwala także na zmniejszenie ryzyka zachowań demoralizujących u więźniów oraz agresji w więziennym otoczeniu. W tym przypadku szczególnie duże znaczenie mają zajęcia sportowe, gdzie skazani mogą wyładować swoje negatywne emocje w sposób społecznie akceptowalny. Osadzeni nie tylko mogą indywidulanie uczestniczyć w zajęciach, ale także łączyć się w zespoły sportowe, kulturalne czy oświatowe. Ustawodawca w tym celu przewiduje także możliwość nawiązywania kontaktów z szeroko pojętymi instytucjami (art. 136 par.1 k.k.w.). Przepisy prawne, stanowiące o konieczności aktywności fizycznej skazanych znalazły także odzwierciedlenie w europejskich aktach prawnych np. Europejskich Regułach Więziennych.

Szeroki wachlarz takich zajęć prowadzonych w warunkach izolacji pozwala na poczucie namiastki rzeczywistości poza-więziennej. Skazani korzystający z dostępnego księgozbioru uczestniczący w zajęciach kulturalnych mają możliwość szybszego odnalezienia się w społeczeństwie. Ma to ogromne znaczenie zarówno z punktu widzenia procesu resocjalizacji w zakładzie karnym jak i po jego opuszczeniu.

Podsumowując, proces readaptacji społecznej nie zaczyna się od momentu odbycia wyrokuprzez skazanego, lecz już w momencie odbywania kary w zakładzie karnym. Właśnie ten czas ma największe znaczenie. To on decyduje, czy skazanemu pod wpływem resocjalizacji uda się zmienić swoje postępowanie, nie powtarzając pewnych schematów prowadzących go na przestępczą drogę. Okres odbywania kary w warunkach izolacji ma kształtować skazanego, aby w warunkach wolnościowych już bez aparatu nacisku, świadomie i dobrowolnie kierował swoim życiem przestrzegając norm społecznych i prawnych.

ORGANIZACJE POMOCOWE

Na gruncie pomocy byłym skazanym powstało wiele instytucji zajmujących się szeroko pojętym wsparciem. W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się ci skazani, którzy mimo odbycia wyroku niemal nie mają miejsca, do którego mogliby wrócić, ponieważ po pobycie w zakładzie karnym relacje rodzinne uległy rozłamowi, a sytuacja mieszkaniowa nie pozwala na bezpieczne schronienie. Kierując się chęcią ograniczenia ryzyka, które mogłoby skłonić skazanych do wyboru jedynie drogi przestępczej, ustawodawca wprowadził okres przygotowawczy przed zwolnieniem, zgodnie z art. 164 k.k.w.: „Okres do 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniu lub przed wykonaniem kary stanowi, w miarę potrzeby, czas niezbędny na przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu, zwłaszcza do nawiązania kontaktu z kuratorem sądowym lub podmiotami, o których mowa w art. 38 par.1. Okres ten ustala, za zgodą skazanego, komisja penitencjarna”.

Istotną kwestią jest także możliwość uzyskania pomocy bezpośrednio od zakładu karnego. Dyrektor zakładu, w szczególnych przypadkach, może udzielić pomocy finansowej w chwili zwolnienia w wysokości do 1/3 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników lub przekazać odpowiedni ekwiwalent (art. 166 par.3 k.k.w.). Zakład karny może także udzielić skazanemu opuszczającemu mury jednostki penitencjarnej pomocy doraźnej w postaci odzieży, biletów do miejsca zamieszkania, lekarstw czy innych niezbędnych artykułów (art. 166 par.4 k.k.w.).

Oprócz krótkofalowej pomocy zakładu karnego, byli osadzeni mogą liczyć na szereg organizacji pożytku publicznego mających w statucie pomoc byłym więźniom na wolności. Powstał także Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Zasady udzielania pomocy postpenitencjarnej reguluje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r., gdzie skazani mogą liczyć na pomoc taką jak:

- pokrycie kosztów czasowego zakwaterowania lub udzielenie schronienia w ośrodku dla bezdomnych;
- okresową dopłatę do kosztów utrzymania lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego, do którego posiada tytuł prawny, czyli bieżących zobowiązań czynszowych i opłat za energię cieplną i elektryczną oraz gaz, wodę, opał, odbiór nieczystości stałych i płynnych;
- uzyskanie porad prawnych, a także z zakresu promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej;
- uczestnictwo w kursach i szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe oraz pokrycie kosztów egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe;

- uczestniczenie w programach podnoszących kompetencje społeczne, mających na celu przeciwdziałanie czynnikom kryminogennym, a zwłaszcza przemocy oraz uzależnieniom;

- pokrycie kosztów zakupu materiałów, narzędzi, wyposażenia oraz urządzeń niezbędnych do realizacji programów;

- pokrycie kosztów związanych ze specjalistycznym leczeniem lub rehabilitacją leczniczą oraz uzyskaniem orzeczeń o niepełnosprawności, jej stopniu oraz niezdolności do pracy;

- pokrywanie kosztów transportu specjalnego, zgodnie ze wskazaniami lekarskimi lub przejazdów do miejsca pobytu, nauki, terapii, pracy, zwłaszcza wykonywanej nieodpłatnie;

- pokrywanie kosztów związanych z uzyskaniem dowodu osobistego oraz innych dokumentów niezbędnych do uzyskania pomocy;

- pomoc rzeczową w postaci:
  - żywności lub bonów żywnościowych;
  - odzieży, bielizny, obuwia, środków czystości i higieny osobistej lub bonów towarowych, biletów komunikacji publicznej;
  - leków, środków opatrunkowych i sanitarnych, wyrobów medycznych, w tym protez, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, pomocy naukowych, dydaktycznych, książek i materiałów biurowych;
  - niezbędnych przedmiotów wyposażenia domowego lub innych przedmiotów użytku osobistego ułatwiających funkcjonowanie społeczne w miejscu zamieszkania lub pobytu, zwłaszcza dla osób niepełnosprawnych, materiałów, narzędzi i wyposażenia niezbędnego do uczestnictwa w szkoleniu zawodowym, wykonywaniu wyuczonego zawodu albo prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek.

Czas trwania takiej pomocy został również określony. Nie może on przekroczyć 3 miesięcy od chwili zwolnienia z zakładu karnego, w wyjątkowych przypadkach, np. choroby czy czasowej niezdolności do pracy, czas ten może być przedłużony do 6 miesięcy. Taka regulacja ma na celu jak najszybsze usamodzielnienie skazanych, aby mogli oni z początkową pomocą, wkrótce stać się całkowicie samodzielni.

Nie tylko skazani mogą liczyć na pomoc, ale także ich najbliższe rodziny. Oprócz podmiotów państwowych realizujących zadania z pomocy postpenitencjarnej, istnieje także wiele stowarzyszeń, fundacji niosących taką pomoc.

Jedną ze wspominanych organizacji jest Fundacja Resocjalizacji i Readaptacji Społecznej „Tulipan". Fundacja ta w swoim statucie ma różnorodne formy pomocy, m.in.:

- pokrywania kosztów czasowego zakwaterowania dla byłych skazanych;
- pokrywania kosztów związanych ze specjalistycznym leczeniem lub rehabilitacją leczniczą oraz uzyskiwaniem orzeczeń o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub niezdolności do pracy;
- pokrywania kosztów związanych z uzyskaniem dowodu osobistego oraz innych dokumentów niezbędnych do uzyskania pomocy;
- pokrywania kosztów związanych z organizacją i udzielaniem pomocy rzeczowej w postaci bonów żywnościowych;
- pokrywania kosztów specjalistycznego wsparcia aktywizacyjno-zawodowego, w tym organizowanie oraz finansowanie szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe, a także pokrywanie kosztów egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe;

Oprócz takich działań ośrodek oferuję także pomoc świadczoną przez radcę prawnego, psychologa, specjalistę terapii uzależnień czy doradcę zawodowego.

Wyżej wymieniona fundacja jest tylko jedną z licznych oferujących pomoc skazanym. Obecność licznych organizacji o takim charakterze, pozwala skazanym poczuć, że nie są całkowicie odrzuceni przez społeczeństwo. To pozwala uniknąć sytuacji, w której skazany, po opuszczeniu jednostki postpenitencjarnej, zostaje pozostawiony sam sobie, a społeczeństwo w żaden sposób nie wspiera jego prawidłowego funkcjonowania. Tego rodzaju zjawisko z pewnością mogłoby skierować skazanych na ponowną drogę przestępczości. Mimo upływu czasu spędzonego w izolacji, skazani muszą po opuszczeniu zakładów penitencjarnych mieć możliwość funkcjonowania w odpowiednich warunkach. To właśnie takie instytucje, zarówno państwowe, jak i pozarządowe, mają za zadanie wspierać ich w tym procesie.

CIEKAWOSTKI

Poniżej przedstawiam wybrane informacje z zakresu readaptacji skazanych, jak też z zakresu kodeksu karnego wykonawczego, związanych z przedmiotowym tematem.

Jeżeli skazany zostanie zwolniony z zakładu karnego w godzinach wieczornych lub w nocy, to na jego wniosek, pozostaje on w zakładzie karnym na noc, w osobnej celi, bez obecności innych skazanych (formalnie jest już wolny, zatem w ciągu tej nocy nie odbywa kary, a korzysta z przywileju przewidzianego przez prawo).

GRUPY RYZKA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO

Art. 169b [Grupy ryzyka powrotu do przestępstwa]

§1. W celu zapewnienia optymalnego oddziaływania na osoby, wobec których sprawowany jest dozór, oraz zastosowania właściwej metody kontroli tych osób ustala się trzy grupy ryzyka powrotu do przestępstwa:
1) grupa obniżonego ryzyka (A);
2) grupa podstawowa (B);
3) grupa podwyższonego ryzyka (C).

§2. Do grupy obniżonego ryzyka (A) kwalifikuje się osoby, wobec których zastosowano warunkowe umorzenie postępowania, a także osoby dotychczas niekarane, których właściwości oraz warunki osobiste i środowiskowe, dotychczasowy sposób życia oraz których zachowanie po popełnieniu przestępstwa uzasadniają przekonanie, że będą one w okresie próby przestrzegać porządku prawnego, a w szczególności nie popełnią ponownie przestępstwa. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej lub sędzia może zakwalifikować do grupy obniżonego ryzyka (A) osoby spełniające przesłanki grupy podstawowej (B).

§3. Do grupy podwyższonego ryzyka (C) kwalifikuje się:
1) skazanych określonych w art. 64 §1 i 2 i art. 64a Kodeksu karnego;
2) skazanych, którzy po wydaniu wyroku lub w okresie próby popełnili przestępstwo podobne;
3) osoby uzależnione skazane za przestępstwo pozostające w związku z używaniem alkoholu, środka odurzającego lub innego podobnie działającego środka;
4) skazanych za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego, a także za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej popełnione w związku z zakłóceniem czynności psychicznych o podłożu seksualnym innym niż choroba psychiczna;
5) skazanych z zaburzeniami psychicznymi, jeżeli zaburzenia te miały związek z popełnieniem przestępstwa;
6) skazanych w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie, którzy pozostają z osobą pokrzywdzoną we wspólnym gospodarstwie domowym w okresie próby, z wyłączeniem osób, wobec których zastosowano warunkowe umorzenie postępowania;
7) skazanych związanych z subkulturami przestępczymi lub grupami mającymi związek ze środowiskiem przestępczym;
8) skazanych, którzy wymagają intensywnych działań w okresie próby ze względu na dotychczasową karalność, sposób życia, właściwości osobiste i zachowanie w okresie próby, w tym stopień wykonania orzeczonych obowiązków, albo ze względu na inne okoliczności.

§4. Do grupy podstawowej (B) kwalifikuje się osoby, które nie spełniają przesłanek grupy obniżonego ryzyka (A) ani grupy podwyższonego ryzyka (C). W szczególnie uzasadnionych przypadkach, zwłaszcza wobec postępu w procesie resocjalizacji, sędzia może zakwalifikować do grupy podstawowej (B) osoby spełniające przesłanki grupy podwyższonego ryzyka (C).

§5. Dozór w stosunku do osób zakwalifikowanych do grupy podwyższonego ryzyka (C) wykonują kuratorzy zawodowi. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej lub sędzia może wyrazić zgodę na wykonywanie dozoru przez kuratora społecznego z uwagi na właściwości i warunki osobiste skazanego oraz predyspozycje, wykształcenie, umiejętności i przeszkolenie kuratora społecznego.

§6. Do danej grupy ryzyka powrotu do przestępstwa, o której mowa w §1, kwalifikuje się osobę, wobec której sprawowany jest dozór, kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej i upoważniony sędzia; w przypadku rozbieżności rozstrzygające jest stanowisko sędziego.

§7. W razie zmiany okoliczności, o których mowa w §2 lub 3, lub jeżeli dotychczasowy przebieg okresu próby uzasadnia przekonanie, że wystarczające jest dalsze oddziaływanie w ramach grupy ryzyka, o której mowa w §1 pkt 1 lub 2, dokonuje się ponownej kwalifikacji skazanego na zasadach określonych w §6. Zmiany kwalifikacji z grupy podstawowej (B) do grupy obniżonego ryzyka (A) może dokonać również kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej.

Jak wynika z powyższego, w zależności od typu przestępstwa i zachowania w zakładzie karnym, więźniom nadawana jest grupa przestępcza i w ten sposób także pośrednio określany zakres pomocy, jaki potrzebują oni w procesie readaptacji.

PODSUMOWANIE

Zarówno proces readaptacji społecznej odbywającej się w warunkach wolnościowych jak i resocjalizacja odbywająca się w izolacji są procesami bardzo złożonymi i wielopłaszczyznowymi. Z punktu widzenia społeczeństwa bardzo ważne jest, aby jednostki opuszczające zakłady karne, miały chęci przystosowania się do aktualnych warunków i przestrzegały porządku prawnego i tym samym nie stanowiły zagrożenia dla bezpieczeństwa. Z uwagi na to kładzie się nacisk na jak największą zmianę dotychczasowego stylu życia skazanych oraz na pokazanie im alternatywnej drogi życia. Do procesu readaptacji przyczyniają się także organizacje świadczące pomoc skazanym i ich najbliższym.

Procedurę szczegółowo reguluje kodeks karny wykonawczy, będący nota bene dużo bardziej rozległym aktem prawnym niż sam kodeks karny. Nieoceniona jest również rola organizacji pozarządowych i różnego rodzaju inicjatyw społecznych. Wciąż jednak problem readaptacji więźniów czeka na nowe rozwiązania, a każda inicjatywa w tym zakresie będzie cenna i może przynieść nowe korzyści.

Bibliografia:

1. *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. kodeks karny wykonawczy (Dz. U. 1997 nr 90 poz. 557 ze zm.);*
2. *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. kodeks karny (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553 ze zm.);*
3. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.;*
4. *red. Lachowski 2023, wyd. 5/Lachowski (komentarze do wybranych przepisów kodeksu karnego wykonawczego).*

Miejsce na notatki

Zakres Nieodpłatnej Pomocy

NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA

• informacja o stanie prawnym lub obowiązkach i uprawnieniach • wskazanie sposobów rozwiązania problemu prawnego • sporządzenie projektu pisma (z wyłączeniem spraw w toczących się już postępowaniach), w tym o zwolnienie z kosztów sądowych lub o ustanowienie pełnomocnika • poinformowanie o kosztach i ryzyku finansowym skierowania sprawy do są • nieodpłatna mediacja • informacja o możliwościach innej, darmowej pomoc

NIEODPŁATNE PORADNICTWO OBYWATELSKIE

• rozpoznanie problemu i udzielenie porady dostosowanej do indywidualnej sytuacji, zwłaszcza w sprawach zadłużenia, mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego • poinformowanie o przysługujących uprawnieniach lub ciążących obowiązkach • wsparcie w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, np. poprzez sporządzenie planu wyjścia z trudnej sytuacji oraz udzielenie pomocy w jego realizacji • skierowanie do odpowiedn instytucji lub placówek nieodpłatnej pomocy • nieodpłatna mediacja

NIEODPŁATNA MEDIACJA

• poinformowanie o możliwościach i korzyściach polubownych metod rozwiązywania sporów • przygotowanie projektu umowy o mediację lub wniosku o przeprowadzenie mediacji • przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie mediacji w sprawie karnej • przeprowadzenie mediacji • udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem

MEDIACJA jest dobrowolna, nieformalna i poufna, a mediator jest osobą bezstronną.

Ponad połowa punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w Polsce jest prowadzona przez organizacje pozarządowe, jako zadanie publiczne powierzane przez starostów lub prezydentów, w efekcie corocznego, otwartego konkursu ofert.

SURSUM CORDA oznacza „w górę serca!”.
W tym zawołaniu zawiera się cała nasza misja – **pomagać w trudnej sytuacji** i dawać nadzieję na to, że może być lepiej. Dla tych, którzy chcą się angażować i wspierać projekty dobroczynne - tworzymy warunki do skutecznego działania, w klimacie zaufania i czytelnych zasad.

Jedną z form naszej aktywności jest prowadzenie od 2016r. sieci punktów **nieodpłatnej pomocy prawnej, poradnictwa obywatelskiego i mediacji** oraz urozmaicona edukacja prawna.

Stowarzyszenie Sursum Corda powstało w 2000 roku z inicjatywy grupy przyjaciół i profesjonalistów, którzy wcześniej – przez 6 lat – angażowali się społecznie jako wolontariusze. Jako organizacja pozarządowa jesteśmy apolityczni działamy na zasadzie „non profit”, czyli nie dla zysku.

Posiadamy status organizacji pożytku publicznego, co oznacza, że możesz przekazać nam 1,5% podatku, który codziennie inwestujemy w mądre pomaganie.

Będzie nam miło, jeśli dołączysz do naszej załogi!

sursum corda STOWARZYSZENIE w górę serca

wolontariat

chce pomagac .org

wypożyczalnia SPRZĘTU REHABILITACYJNEGO I MEDYCZNEGO

NIEODPŁATNA pomoc prawna poradnictwo obywatelskie

OŚRODEK POMOCY postpenitencjarnej

wypoczynek na plus

szkolenia

POMOC ukrainie

1,5% pomoc ma moc!

KRS 00000 20382

KRS na SMS

Wyślij SMS o treści KRS na nr **4628**, odeślemi Ci za darmo nasz nr KRS!

Rozlicz swój PIT za darmo!

www.sc.org.pl

System Nieodpłatnej Pomocy

Odwiedź naszą stronę!

Potrzebujesz wsparcia?

Prawnika • Doradcy • Mediatora

Jesteś w trudnej sytuacji życiowej?

Skorzystaj z naszego systemu!

Nieodpłatna Pomoc Prawna

Nieodpłatne Poradnictwo Obywatelskie

Nieodpłatna Mediacja

/NieodplatnaPomoc

formularz do zapisów: zapisy-np.ms.gov.pl